

יישוב גבולי מערך שיעור חינוך בנושא חבלי הארץ סמוכי הגבולות

פרדס מרכז לחינוך ערכי
برديس مركز للتربية القيمية

אמר רבי זעירא: במגילת רות לא כתובים דברים שאסור לעשות ודברים שמותר לעשות.

ולמה נכתבה מגילת רות?

ללמדך כמה שכר טוב לאנשים שעושים מעשי חסד

(מתוך: עיבוד למדרש רות רבה פרשה ב' פסקה יד.)

מטרות:

1. היכרות עם ההתיישבות בחבלי ארץ שלרוב לא מוכרים לנו- הנגב המערבי וגבול הצפון.
2. למידה על מציאות חייהם של התושבים שפוננו מביתם או שחיים תחת מציאות של מלחמה.
3. שיחה על אחריות המדינה ומה ניתן לעשות למען הקהילות האלו.

מהלך:

1. סיפור ההתיישבות רשויות סמוכות לגבול
מחלקים את הכיתה ל-4 קבוצות: שדרות, קרית שמונה, מועצה אזורית גליל עליון ומועצה אזורית אשכול. לכל קבוצה יש 10 ד' ללמוד כמה שיותר על הרשות שלה.
תחרות טריוויה בין הקבוצות- כל קבוצה בתורה מקבלת שאלה על הרשות שלה. הקבוצה שידעה הכי הרבה מנצחת.

דיון:

- מה הביא את האנשים להתיישב במקומות האלה?
- למה נשארו?
- האם זה מעשה ציוני לדעתכם? האם ההתיישבות היום בגבולות של המדינה זה מעשה ציוני?
- 2. היכרות עם מציאות החיים מאז התחילה מלחמת חרבות הברזל
 - מישהו מכם מכיר אנשים שחיים סמוך לגבול? לבקש מהתלמידים לספר סיפור אישי שהם מכירים מקרוב של משפחה מפונה, או שנשארה ביישוב אבל היישוב מושפע מהמלחמה. (אם לא מכירים יש במצגת כמה סיפורים אישיים שאפשר להציג).
 - עם אילו דילמות מתמודדים האנשים מיישובים האלה?
 - מסגרות לילדים, תעסוקה, מגורים (מלון או לחפש דירה, איפה לגור בכלל), קירבה לחברים, להורים, להישאר במקום שהמדינה מציעה או לחפש מגורי קבע ועוד ועוד.
- בוחרים את אחת הדוגמאות שהתלמידים סיפרו או מהמצגת ושואלים את התלמידים מה הם היו עושים.

pardesnet.org

יישוב גבולי מערך שיעור חינוך בנושא חבלי הארץ סמוכי הגבולות

פרדס מרכז לחינוך ערכי
برديس مركز للتربية القيمية

3. תמיכה של המדינה במפונים וביישובים סמוכי הגבולות

מצגת, מה המדינה עושה כדי לתמוך באנשים האלה, מה אחריותה של המדינה?

- מה לדעתכם אחריותה של המדינה ביחס לאזרחים האלה?
- מצגת- התמיכה של המדינה ומקרים שבהם המדינה לא תומכת.
- הכרתם את הנתונים האלה? חושבים שזה מספיק?
- מה תושבי הצפון והדרום הכי צריכים בימים אלה?

4. סיכום

בחג שבועות אנחנו מדברים על סולידריות לכן אנחנו מנצלים את ההזדמנות להסתכל סביבנו ולשאל מי הקהילות היום במציאות הישראלית שצריכות תמיכה, הכרה ולקיחת אחריות של המדינה? בחרנו היום להתמקד בקהילות שמושפעות הכי הרבה ממציאות של מלחמה מתמשכת.

pardesnet.org

שאלות למשחק טריוויה

שדרות:

1. עד היום שדרות מוגדרת כמועצה מקומית (**לא נכון**). בשנת 1996 עלה מספר התושבים בה על 20,000 והיא הוכרזה כעיר. אפשר לשאול- איך זה משפיע על התדמית שלה?
2. העולים שהגיעו לשדרות הגיעו בהתחלה מכורדיסטאן, איראן, מרוקו ורומניה, ולאחר 40 שנה מבריה"מ ואתיופיה. (**נכון**). אפשר לשאול- איך העובדה שרוב תושביה עולים משפיעה על העיר?
3. הוקמה כמעברה כחלק מתכנית פיזור האוכלוסייה (**לא נכון**). בשנות ה-50 וה-60, נוסדו קרוב ל-500 יישובים חקלאיים (13% מהעולים הופנו אליהם) וכשלושים ערים ועיירות חדשות (55%, כלומר, יותר ממיליון). שדרות הייתה מיועדת להיות מרכז עירוני, מסחרי ותעשייתי עבור היישובים הכפריים מסביבה.
4. בשדרות פועל סינימטק שהוא אחד מבסך הכל ארבעה בכל הארץ (**נכון**). סינמטק שדרות הוא המוסד החינוכי-תרבותי לקולנוע הראשון בדרום. סינמטק שדרות הוקם במטרה להעלות לסדר היום הציבורי את חיי התרבות של אוכלוסיית הדרום ובמטרה לצמצם את הפער שבין המרכז לפריפריה. בהגדרתו, סינמטק הוא מוסד המחנך לאהבת הקולנוע.

קרית שמונה:

1. הוקמה כמעברה כחלק מתכנית פיזור האוכלוסייה (**נכון**). מעברות רבות קמו דווקא במרכז הארץ מכיוון שלא היו חלק מתוכנית פיזור האוכלוסין (מתוך 129 מעברות, 98 הוקמו ליד יישובים ותיקים). רק המעברות קרית שמונה, ירוחם ושלומי הוקמו מחוץ לתחומי ההתיישבות וכבר היו קשורות בתוכנית פיזור האוכלוסין.
2. המתיישבים הראשונים בקרית שמונה היו עולים מתימן, עיראק, פרס לשעבר, מרוקו וטוניס וכן מספר קטן של עולים ממזרח אירופה. (**נכון**).
3. מאז העלייה מבריה"מ בשנות ה-90 מספר התושבים בקרית שמונה נותר קבוע- כ-23,000 תושבים. (**נכון**)
4. בשל הגירה שלילית מהעיר מחד וריבוי טבעי מאידך. אפשר לשאול- מה זה אומר על מאפייני התושבים בעיר?
5. קרית שמונה היא אחת משלושת הערים היחידות בישראל אותן חוצה נחל באמצע העיר. (**נכון**). מהן השתיים האחרות? ירקון בת"א, געתון בנהריה, עין זהב בקריית שמונה. בשנת 2008 החל מאבק ציבורי של ארגוני סביבה ובראשם "העמותה לשימור קסמי טבע ונוף קריית שמונה" בהובלתה של יוהנה נזרי להשבת מי המעיין. לאחר כשלוש שנים המאבק נשא פרי והזרמת המים לנחל עין זהב חודשה.

שאלות למשחק טריוויה

מועצה אזורית גליל עליון:

1. יישובי המועצה הוקמו לאחר קום המדינה, לאחר שהגבולות של המדינה היו ברורים ובטוחים. **(לא נכון)**.
היישובים הראשונים במועצה האזורית הגליל העליון הם הקיבוצים איילת השחר וכפר גלעדי הוקמו בסביבות שנת 1916. המועצה עצמה הוקמה בשנת 1950 וכללה בעת הקמתה 23 יישובים.
2. בערב מלחמת העצמאות מספר היהודים שחיו באזור הגליל העליון היה כשליש ממספר הערבים. **(נכון)**. כ- 5,000 יהודים ב-17 יישובים, וכ-18,000 ערבים ב-28 יישובים. לקראת מועד סיום המנדט הבריטי ובמקביל להתפנות הבריטים החל מבצע יפתח כחלק מתכנית ד' של ארגון ההגנה, תכנית שנועדה להבטיח שליטה יהודית בנקודות המשטרה ובמחנות הצבא המתפנים ולהכריע את השליטה במרחבי הארץ.
3. גליל עליון משקיעה בכל שנה 12,500 ש"ח בכל תלמיד.ה, מה שאומר שהיא מקום עשירי בהשקעה בתלמידים בארץ **(לא נכון)**. היא מקום ראשון, הרשות מקום שני אחריה משקיעה 10,000 ש"ח בתלמיד.ה.
4. רוב היישובים המפונים בצפון היום הם מגליל עליון. **(נכון)**. מתוך 43 יישובים מפונים, 15 הם ממועצה אזורית גליל עליון והשאר מהמועצות מבואות חרמון, מטה אשר, מעלה יוסף ומרום הגליל.

מועצה אזורית אשכול:

- ערב הקמת המדינה היו באזור אשכול 22 יישובים בלבד **(לא נכון)**. לפני קום המדינה הוקמו באזור רק שישה יישובים: גבולות, אורים, נירים, בארי, מבטחים וצאלים.
- אשכול היא המועצה החקלאית הגדולה ביותר בארץ ומספקת 60% מהתוצרת החקלאית של מדינת ישראל. **(נכון)**. אפשר לשאול- יש חשיבות לדעתכם לגדל תוצרת חקלאית בישראל ולא לייבא הכל?
- מאז שנת 2001 בפרוץ האינתיפאדה המועצה האזורית אשכול נמצאת בהגירה שלילית **(לא נכון)**. נכון לשנת 2023, 13 יישובים מתוך 38 נמצאים בקליטה.
- 50% מתושבי המועצה הם שכירים (ולא בעלי עסק או עצמאים). **(נכון)**. הנתון הזה מעיד על תחבורה נוחה וזמינה למרכז, בעיקר רכבת וכבישים טובים, המאפשרים לאנשים לחיות בפריפריה ועדיין לעבוד בערים הגדולות.